

**Analýza vývoja finančnej stability samospráv
v SR a hospodárenia volených primátorov,
starostov a županov podľa ich straníckej
príslušnosti za uplynulé volebné obdobie
(pri mestách a obciach za roky 2019 až 2021 a pri VÚC 2018 až 2021)**

Bratislava 25.10.2022

Analýzu podporila:

Nadácia Konrada Adenauera

1. Zhrnutie

Pri príležitosti blížiacich sa komunálnych volieb prinášame pohľad na prácu zvolených primátorov, starostov a županov počas končiaceho volebného obdobia, a to nielen z pohľadu vývoja finančnej stability jednotlivých miest, mestských častí a VÚC, ale aj z pohľadu straníckej príslušnosti zvolených kandidátov – v tejto analýze prinášame štatistiky aj o jednotlivých politických stranách podľa toho, či nimi podporení kandidáti dokázali pomôcť finančnému zdraviu svojich samospráv alebo naopak, ich finančnú stabilitu zhoršiť.

Počas práve končiaceho volebného obdobia najviac pozdvihli svoje hospodárenie v mestách Myjava, Martin a Senica. Tieto mestá v súvislosti s nárastom skóre ich finančného zdravia chválime, no pre korektnosť dodávame, že ľahšie možno zlepšiť hospodárenie mesta, ktoré predtým hospodáril horšie, v porovnaní s mestom, ktoré už dobré finančné zdravie malo

Práve Myjava je dobrým príkladom k uvedenému upozorneniu. Mesto síce zlepšilo viaceré ukazovatele počas rokov 2019 až 2021, avšak aj napriek tomuto progresu je Myjava ešte stále mestom s tretím najhorším finančným zdravím spomedzi všetkých 141 miest v SR (ku koncu roka 2021). Dosiahnutie výraznejšieho zlepšenia finančného zdravia bolo teda uľahčené aj vďaka relatívne horšej východzej pozícii, do ktorej sa Myjava dostala svojím hospodárením počas predošlých volebných období.

Naopak, finančná stabilita sa najviac znížila Zlatým Moravciam, Námestovu a Spišským Vlachom. Zlaté Moravce boli už v roku 2018 jedným z miest s najhorším finančným zdravím (figurovali na 13. mieste od konca medzi mestami). Napriek tejto skutočnosti sa dokázali stať mestom, ktoré si za volebné obdobie pohoršilo najviac.

Svoje finančné zdravie počas aktuálneho funkčného obdobia najviac zlepšili župani v Košickom, Trnavskom a Banskobystrickom samosprávnom kraji. Jediným krajom, kde sa rating finančného zdravia výraznejšie zhoršil, bol žilinský kraj.

Medzi mestskými časťami v tomto smere najviac zabodovali košické časti Poľov, Luník IX a Sever. Z bratislavských boli pozitívnymi skokanmi samosprávy Záhorskej Bystrice, Petržalky a Dúbravky.

V rámci analýzy prinášame aj štatistiku zameranú na stranícku príslušnosť primátorov, starostov a županov podľa toho, aké hospodárske výsledky dosiahli v samosprávach, v ktorých boli zvolení do vedenia úradu. Či finančnú kondíciu obce, mesta, župy počas svojho funkčného obdobia zlepšili, alebo naopak zhoršili a o koľko.

Najlepšie obstáli v tomto smere primátori, starostovia a župani, ktorí išli do volieb s podporou strán NOVA a SaS. Spolu s kandidátmi podporenými hnutím OĽaNO dokázali finančné zdravie v samosprávach, kde „dohliadali“ nad hospodárením, mierne pozdvihnúť.

Nezávislí kandidáti, ktorí tvoria najpočetnejšiu skupinu (vedú takmer polovicu samospráv v SR), dosiahli výsledky na úrovni priemeru ostatných strán. Oproti kandidátom, ktorí boli podporení politickými stranami, teda v priemere ani nič nezlepšili, ani nepokazili.

Naopak, celkovo najhoršie výsledky počas aktuálneho volebného obdobia dosiahli tí zvolení kandidáti, ktorí boli v komunálnych a župných voľbách v roku 2018, resp. 2017 podporení stranami SNS a SMER-SD. V samosprávach, v ktorých stoja na čele, kleslo finančné zdravie počas rokov 2019-2021 v priemere najvýraznejšie.

2. Úvod

Hodnoteniu hospodárenia samospráv sa venujeme dlhodobo, pričom okrem prevádzkovania portálu o hospodárení samospráv www.hospodarenieobci.sk sa naše hlavné výstupy zvyčajne týkajú miest (ktorých je v SR celkovo 141) a takisto ôsmich vyšších územných celkov (VÚC). Zároveň platí, že s analýzami prichádzame raz ročne, keď sú dostupné nové údaje o hospodárení samospráv, a zameriavame sa pritom najmä na vývoj počas uplynulého roka.

Tentokrát však nastala špeciálna príležitosť, keďže sa budú konať komunálne voľby, ktoré prebehnú v sobotu 29. novembra 2022, a v ktorých budeme premiérovo naraz voliť nielen primátorov miest a starostov obcí či mestských častí Bratislavy a Košíc, ale zároveň aj županov, teda predsedov VÚC.

Pri tejto príležitosti prinášame pohľad na prácu zvolených zástupcov počas končiaceho volebného obdobia, a to nie na základe údajov za jeden rok, ale na základe údajov za takmer celé volebné obdobie.

Pre spresnenie, celým volebným obdobím máme pri mestách a obciach na mysli roky 2019 až 2021, keďže účtovné údaje za rok 2022 ešte nie sú k dispozícii (ostatné voľby sa konali 10. novembra 2018). Pri VÚC sa konali o rok skôr (4. novembra 2017), a preto pri VÚC máme možnosť sledovať hospodárenie až za štvoricu rokov (2018 až 2021).

Najprv sa v rámci analýzy zameriame na mestá a VÚC, pričom predmetom záujmu je všetkých 141 miest v SR¹, 17 mestských častí Bratislavy a 22 častí Košíc. Posvietime si aj na celú „osmičku“ VÚC.

Následne pripájame kapitolu na tému „ktorí primátori, starostovia a župani hospodárili najlepšie?“, pričom rozhodujúcou je ich stranícka príslušnosť za uplynulé volebné obdobie. Inými slovami, v tejto kapitole prinášame analýzu hospodárenia miest a obcí podľa toho, za ktoré strany či koalície zvolení primátori/starostovia pôvodne kandidovali.

Pre tento účel používame údaje z volieb v rokoch 2017 a 2018 – ku každej obci a mestu sme priradili údaj o tom, za akú stranu alebo koalíciu strán kandidoval kandidát, ktorý bol úspešne zvolený za starostu, primátora resp. župana.

Skombinovaním týchto údajov s údajmi o finančnom zdraví (resp. s jednotlivými indikátormi ako napr. celkový dlh či bilancia bežného účtu) sme zostavili rôzne štatistiky a prehľady s výpovednou hodnotou o tom, či lepšie hospodárili napr. nezávislí primátori/starostovia, alebo tí, ktorí kandidovali za niektorú zo strán či koalícií.

Zdôrazňujeme, že tento prístup sa netýka iba miest, mestských častí a VÚC, ale aj všetkých obcí (dedín), za ktoré bola dostupná plná množina potrebných a kvalitných dát pre vyhodnotenie finančného zdravia a jeho vývoja za celé volebné obdobie. Po vyčistení údajov² sa podarilo do analýzy zahrnúť skoro 98 % všetkých samospráv v SR.

Prostredníctvom týchto štatistík chceme čitateľom analýzy poskytnúť informáciu o tom, ako súčasní „končiaci“ primátori, starostovia a župani hospodárili – najmä ako efektívne hospodárili, ako zmenili finančné zdravie svojho mesta, obce či VÚC a koľko preinvestovali. Veríme, že aj vďaka tomu budú mať občania pri nadchádzajúcom volebnom rozhodovaní k dispozícii čo najviac relevantných informácií.

¹ Pred 1. januárom 2016 bolo na Slovensku 138 miest. V tomto termíne boli medzi mestá zaradené Gabčíkovo a Turany, čím ich počet stúpol 140. Následne, od 1. januára 2020 získali štatút mesta aj Nesvady, čím počet miest narástol na súčasných 141.

Zdroje: <https://www.minv.sk/?uzemne-a-spravne-usporiadanie-slovenskej-republiky&subor=233492> (MV SR), resp. http://www.sodbtn.sk/obce/statistika_obce.php.

² Do analýzy sme nezahrnuli vojenské obvody, niektoré malé obce s nekompletnými údajmi či s neznámym starostom a niekoľko malých obcí, pre ktoré MF SR nemá k dispozícii presné údaje. Vo výsledku do analýzy vstupuje 2 861 z celkového počtu 2 935 samospráv v SR (celkovo 97,5 %).

3. Informácia o hospodárení samospráv za uplynulé volebné obdobie na základe vybraných ukazovateľov

Poznámka: Informácie o zákonných kritériách na hospodárenie samospráv a metodické vysvetlivky k výpočtu sledovaných ukazovateľov sa nachádzajú v záverečnej časti analýzy.

3.1. Výsledky - Bilancia bežného účtu

Prvým ukazovateľom, ktorý čiastočne napovedá o efektivite hospodárenia samosprávy v rámci jej bežnej prevádzky, je bilancia bežného účtu (BBÚ). Jedná sa o rozdiel medzi bežnými príjmami a bežnými výdavkami vyjadrený v percentách. Výsledkom môže byť buď prebytok alebo schodok – v praxi by to však mal byť prebytok, keďže podľa zákona je každá samospráva povinná každý rok zostavovať vyrovnaný alebo prebytkový rozpočet.

Pre vysvetlenie – BBÚ napovedá o efektivite hospodárenia preto iba „čiastočne“, lebo na základe dostupných dát nemožno posúdiť, v akom presnom rozsahu samospráva zabezpečuje služby a v akej kvalite. Je teda možné, že niektorej samospráve vyjde prebytok na bežnom účte nižší iba z dôvodu, že (dobrovoľne) zabezpečuje veľa služieb nad rámec toho, čo jej ukladá legislatíva. Vo všeobecnosti však naďalej ostáva predpoklad, že vyšší prebytok na bežnom účte značí lepší stav a v priemere je dôsledkom lepšieho (efektívnejšieho) hospodárenia.

Ešte si pripomeňme, čo sú to bežné príjmy a bežné výdavky. Zjednodušene, bežné príjmy sú takmer všetky príjmy samosprávy – teda okrem tej časti príjmov, ktorá pochádza napr. z predaja majetku, zo získaných úverov či z vytvorených rezerv z minulosti. Najväčšia časť bežných príjmov samospráv pochádza z vybranej dane z príjmu fyzických osôb. Celý výber tejto dane na Slovensku putuje do rozpočtov samospráv, delí sa pomerom 70 % pre obce, mestá a mestské časti a 30 % pre VÚC. Zvyšok bežných príjmov predstavuje najmä vybraná daň z nehnuteľností či miestne dane a poplatky.

Aj v prípade bežných výdavkov platí, že tvoria najväčšiu časť výdavkov samospráv. Opäť zjednodušene, sú to všetky výdavky okrem investícií, splácania úverov či tvorby rezerv. Patria sem najmä výdavky na mzdy a na nákup tovarov a služieb v súvislosti s vykonávaním originálnych a prenesených kompetencií samospráv.

BBÚ teda v konečnom dôsledku vypovedá o tom, s akou rezervou dokáže samospráva vykonávať svoje úlohy v rámci bežnej prevádzky. Čím väčší prebytok dokáže samospráva pri svojom bežnom hospodárení vytvoriť, tým väčší priestor jej vznikne na zveľaďovanie svojho majetku. Práve tento prebytok totiž predstavuje prostriedky, ktoré samospráve každý rok ostanú, a o ktorých môže vedenie samosprávy ďalej rozhodovať, či nimi splatí časť dlhu, alebo či budú použité na kapitálové výdavky (investície), resp. môžu byť ešte aj čiastočne alebo úplne presunuté do ďalšieho obdobia (tvorba rezerv).

Výhodou sledovania BBÚ je, že dosahované hodnoty sú (napr. v porovnaní s dlhom) relatívne menej závislé od toho, v akom stave prebralo vedenie samosprávu od svojich predchodcov. Aj preto neporovnávame BBÚ na začiatku volebného obdobia a na jeho konci, ale sledujeme priemernú dosiahnutú BBÚ počas rokov 2019 až 2021.

Najvyššie priemerné prebytky počas volebného obdobia dosiahli spomedzi miest v Leopoldove, Novom Meste nad Váhom a vo Veľkom Šariši. Naopak, najnižšie prebytky vytvorili v Banskej Štiavnici, Trebišove a na bratislavskom magistráte. Zoznam 10 miest s najvyšším prebytkom na bežnom účte a 10 miest s najnižšou BBÚ možno nájsť v tab. 1.

V tab. 2 pripájame rovnakú štatistiku, avšak zameranú na mestské časti Bratislavy a Košíc. Najlepšie obstáli košické časti Poľov a Krásna a bratislavská Devínska Nová Ves.

VÚC sú obsiahnuté v tab. 3 – najlepšie hospodárili Prešovský, Trnavský a Košický VÚC. Najnižšie prebytky zaznamenali v nitrianskom, žilinskom a bratislavskom kraji.

Následne, v neskoršej časti tejto kapitoly pripájame komplexné tabuľky za všetkých 141 miest a 8 VÚC s uvedenými hodnotami BBÚ, ako aj ostatných sledovaných ukazovateľov hospodárenia.

Tab. 1: Mestá s najvyššou a najnižšou BBÚ za uplynulé volebné obdobie

#	Mesto	Bil. bežn. účtu (%) priemer 2019-2021	#	Mesto	Bil. bežn. účtu (%) priemer 2019-2021
1	Leopoldov	22,15%	132	Gabčíkovo	4,21%
2	Nové Mesto nad Váhom	19,76%	133	Čierna nad Tisou	4,21%
3	Veľký Šariš	19,12%	134	Košice (magistrát)	4,21%
4	Tvrdošín	18,01%	135	Považská Bystrica	4,19%
5	Malacky	17,70%	136	Spišské Vlachy	3,87%
6	Dubnica nad Váhom	17,46%	137	Kysucké Nové Mesto	3,87%
7	Krásno nad Kysucou	17,41%	138	Šurany	3,67%
8	Svätý Jur	16,65%	139	Bratislava (magistrát)	3,45%
9	Gbely	15,81%	140	Trebišov	2,95%
10	Strážske	15,80%	141	Banská Štiavnica	2,43%

Zdroj: dáta – mestá; zber dát – Ministerstvo financií SR; metodika a prepočet – INEKO

Tab. 2: Mestské časti s najvyššou a najnižšou BBÚ za uplynulé volebné obdobie

#	Mestská časť	Bil. bežn. účtu (%) priemer 2019-2021	#	Mestská časť	Bil. bežn. účtu (%) priemer 2019-2021
1	Košice - Poľov	34,37%	132	Košice - Kavečany	5,30%
2	Košice - Krásna	32,67%	133	Bratislava - Podun. Biskupice	5,15%
3	Bratislava - Dev. Nová Ves	21,65%	134	Bratislava - Vrakuňa	4,02%
4	Bratislava - Čunovo	18,23%	135	Bratislava - Devín	2,25%
5	Bratislava - Záhor. Bystrica	18,17%	136	Košice - Sídliisko KVP	1,96%
6	Košice - Darg. Hrdinov	18,06%	137	Košice - Šebastovce	1,77%
7	Košice - Myslava	17,23%	138	Košice - Lorinčík	1,68%
8	Košice - Košická Nová Ves	15,79%	139	Košice - Juh	1,56%
9	Košice - Pereš	14,47%	140	Košice - Staré Mesto	1,06%
10	Bratislava - Lamač	13,69%	141	Košice - Džungľa	-3,87%

Zdroj: dáta – mestské časti; zber dát – Ministerstvo financií SR; metodika a prepočet – INEKO

Tab. 3: VÚC a ich BBÚ za uplynulé volebné obdobie

#	VÚC	Bil. bežn. účtu (%) priemer 2018-2021
1	Prešovský	15,71%
2	Trnavský	14,10%
3	Košický	13,99%
4	Banskobystrický	13,98%
5	Trenčiansky	12,86%
6	Bratislavský	8,62%
7	Žilinský	7,45%
8	Nitriansky	6,81%

Zdroj: dáta – VÚC; zber dát – Ministerstvo financií SR; metodika a prepočet – INEKO

3.2. Výsledky – celkový dlh

Jednou z významných vizitiek primátorov, starostov či županov je aj miera zadlženia samosprávy. Ktorí z nich počas svojho mandátu svoju samosprávu najviac oddlžili a naopak, ktorí jej do budúcnosti najviac priťažili?

Skôr ako prejdeme k najvýraznejším zmenám v zadlžení samospráv medzi 31.12.2018 a 31.12.2021, je vhodné pripomenúť, že teoreticky optimálna miera zadlženia neexistuje, podstatná je skôr efektivita vynakladania výdavkov. Zjednodušene, ak vie samospráva realizovať projekt za euro, ktorý jej o rok ušetrí dve eurá, nevadí nám, ak má nejaký (prijateľný) dlh.

Je však dôležité, aby samosprávy vedeli zdôvodniť, prečo sa v danom prípade oplatí si úver vziať. Teda nielen vysvetliť, prečo je úver potrebný, ale aj dokázať, prečo bude návratnosť vyššia ako vyplývajúce náklady.

No vo všeobecnosti platí, že je výhodou, ak má samospráva nízky dlh. A údaje hovoria o tom, že veľká časť samospráv má dlh, ktorý ak by znížili, mohli by usporiť na úrokových nákladoch a tiež si vytvoriť väčší priestor pre prípadné problémy (napr. ak by prišla kríza).

Nízky (alebo žiadny) dlh jednoznačne predstavuje nižšiu záťaž pre samosprávu a nižšie riziko do budúcnosti, preto oceňujeme prácu tých primátorov, starostov a županov, ktorí za uplynulé tri roky dokázali významnejšie znížiť svoj dlh. O to viac, že počas rokov 2020 a 2021 všetci museli súperiť s koronakrízou a dosiahnuť pokles dlhu nebolo jednoduché.

Zoznam 10 miest s najvýraznejším poklesom resp. nárastom dlhu medzi 31.12.2018 a 31.12.2021 pripájame v tab. 4. Záporné hodnoty signalizujú pokles zadĺženia (pozitívna udalosť) a kladné hodnoty zas nárast dlhu, čo značí negatívny vývoj počas sledovaného obdobia.

Najviac sa podarilo znížiť dlh Gbelom, Novákom a Nesvodom. Najviac zadĺženie narástlo Leopoldovu, Kežmarku a mestu Vysoké Tatry. K Leopoldovu sa žiada doplniť komentár – je špecifickou situáciou, že mesto zároveň aj vytvorilo najvyššie prebytky na bežnom účte, no zároveň sa v tom istom období aj najrýchlejšie zadlžovalo. Tento zdanlivý paradox má vysvetlenie v tom, že mesto počas uplynulého obdobia významne investovalo a ako zdroje pre súvisiace kapitálové výdavky používalo oba dostupné „kanály“ – aj prebytky vytvorené z bežného hospodárenia, no takisto aj úvery (pričom sa relatívne dosť zadlžilo).

Mestským častiam Bratislavy a Košíc sa venuje tab. 5 a krajom tab. 6.

Z mestských častí najviac znížila svoj dlh bratislavská trojica – Devín, Záhorská Bystrica a Vajnory. K poklesu v mestskej časti Bratislava – Devín je potrebné dodať, že sa jedná o špecifický prípad. Devín je už viac ako 15 rokov v nútenej správe a jeho dlh je taký veľký, že je prakticky nesplateľný. Vývoj dlhu v sledovanom období môže byť ovplyvnený na jednej strane narastajúcimi úrokmi či penále, na druhej strane zas znižovaný odpisovaním častí dlhu.

Medzi župami zadĺženie najviac znížili v Trnavskom a Nitrianskom VÚC. Naopak, zadĺženie najviac narástlo v Košickom a Bratislavskom VÚC.

Tab. 4: Zmena dlhu (percentné body) – rozdiel medzi 31.12.2018 a 31.12.2021, 10 miest s najvýznamnejším poklesom a nárastom zadlženia

#	Mesto	Pokles dlhu (p.b.) 31.12.2018 - 31.12.2021	#	Mesto	Nárast dlhu (p.b.) 31.12.2018 - 31.12.2021
1	Gbely	-22,75%	132	Gelnica	15,77%
2	Nováky	-17,76%	133	Poltár	16,44%
3	Nesvady	-15,36%	134	Trenčianske Teplice	20,65%
4	Dudince	-12,20%	135	Zlaté Moravce	21,50%
5	Žilina	-11,88%	136	Snina	21,78%
6	Žiar nad Hronom	-11,74%	137	Spišské Vlachy	22,70%
7	Tlmače	-11,74%	138	Moldava nad Bodvou	23,32%
8	Myjava	-11,72%	139	Vysoké Tatry	26,91%
9	Nová Dubnica	-11,11%	140	Kežmarok	28,44%
10	Sobrance	-10,94%	141	Leopoldov	38,64%

Zdroj: dáta – mestá; zber dát – Ministerstvo financií SR; metodika a prepočet – INEKO

Tab. 5: Zmena dlhu (percentné body) – rozdiel medzi 31.12.2018 a 31.12.2021, 10 mestských častí s najvýznamnejším poklesom a nárastom

#	Mestská časť	Pokles dlhu (p.b.) 31.12.2018 - 31.12.2021	#	Mestská časť	Nárast dlhu (p.b.) 31.12.2018 - 31.12.2021
1	Bratislava - Devín	-44,25%	132	Košice - Sídliisko Ťahanovce	4,24%
2	Bratislava - Záhorská Bystrica	-17,37%	133	Košice - Myslava	4,48%
3	Bratislava - Vajnory	-14,75%	134	Bratislava - Rača	5,91%
4	Košice - Poľov	-13,69%	135	Košice - Pereš	6,68%
5	Košice - Kavečany	-13,62%	136	Košice - Ťahanovce	9,69%
6	Bratislava - Petržalka	-7,20%	137	Bratislava - Staré Mesto	12,30%
7	Košice - Luník IX	-6,57%	138	Košice - Barca	14,89%
8	Košice - Staré Mesto	-2,92%	139	Bratislava - Vrakuňa	16,99%
9	Bratislava - Rusovce	-2,88%	140	Bratislava - Ružinov	30,85%
10	Bratislava - Dúbravka	-1,77%	141	Bratislava - Čunovo	35,60%

Zdroj: dáta – mestské časti; zber dát – Ministerstvo financií SR; metodika a prepočet – INEKO

Tab. 6: Zmena dlhu (percentné body) – rozdiel medzi 31.12.2017 a 31.12.2021, VÚC podľa poklesu/nárastu ich zadlženia

#	VÚC	Pokles(-)/nárast dlhu(+) 31.12.2017 - 31.12.2021
1	Trnavský	-5,24%
2	Nitriansky	-4,15%
3	Žilinský	-0,04%
4	Prešovský	0,20%
5	Trenčiansky	1,24%
6	Banskobystrický	2,53%
7	Bratislavský	7,51%
8	Košický	12,01%

zdroj: dáta – VÚC; zber dát – Ministerstvo financií SR; metodika a prepočet – INEKO

3.3. Výsledky – finančné zdravie

Komplexný pohľad na hospodárenie samospráv poskytuje skóre finančného zdravia (FZ), ktoré zostavujeme na základe vlastnej metodiky, a ktoré zahŕňa viaceré kľúčové ukazovatele hospodárenia samospráv. Okrem BBÚ a miery zadlženia vstupujú do finančného zdravia ešte ďalšie tri ukazovatele – dlhová služba, záväzky po lehote splatnosti a záväzky viac ako 60 dní po lehote splatnosti.

FZ samosprávy vypovedá o tom, do akej miery je hospodárenie udržateľné. Samosprávy môžu dosahovať skóre na intervale 0 až 6, kde hodnoty nad 3 naznačujú, že samospráva je prevažne zdravá, pričom jej finančnú stabilitu opisuje práve dosiahnuté skóre (čím vyššie skóre, tým lepší výsledok pre samosprávu).

V tab. 7 uvádzame zoznamy 10 miest, v ktorých došlo počas uplynulého volebného obdobia k najväčšiemu nárastu/poklesu bodového hodnotenia FZ.

Najviac svoje finančné zdravie za uplynulé volebné obdobie zlepšili v mestách Myjava, Martin a Senica. Naopak, finančná stabilita sa najviac znížila Zlatým Moravciam, Námestovu a Spišským Vlachom.

Medzi mestskými časťami v tomto smere najviac zabodovali košické časti Poľov, Luník IX a Sever. Výsledky mestských častí možno nájsť v tab. 8.

Pokiaľ ide o VÚC, svoje finančné zdravie najviac v sledovanom období zlepšili v košickom, trnavskom a banskobystrickom kraji. Jediným krajom, kde sa rating finančného zdravia výraznejšie zhoršil, bol žilinský kraj. Údaje za všetky VÚC pripájame v tab. 9.

Lídrov samospráv v súvislosti s nárastom skóre ich finančného zdravia chválime, no pre korektnosť dodávame, že ľahšie možno zlepšiť hospodárenie mesta, ktoré predtým hospodáril horšie, v porovnaní s mestom, ktoré už dobré finančné zdravie malo – také mesto má menšiu možnosť ďalej zlepšiť svoje hodnotenie o rovnakú hodnotu ako mesto, ktoré predtým malo nižšie skóre. To isté platí aj naopak, čiže je ľahšie zhoršiť finančné zdravie mesta, ktoré malo v minulosti vysoké bodové hodnotenie finančného zdravia.

Práve Myjava je dobrým príkladom k uvedenému upozorneniu. Mesto chválime za zlepšenie viacerých ukazovateľov počas rokov 2019 až 2021, avšak aj napriek tomuto progresu je Myjava ešte stále mestom s tretím najhorším finančným zdravím spomedzi všetkých 141 miest v SR (ku koncu roka 2021). Výraznejšie zlepšenie finančného zdravia bolo teda možné aj vďaka tomu, do akej relatívne zlej hospodárskej situácie mesto skĺzlo v období do roku 2018.

Naopak, medzi najlepšimi skokanmi by sme nemohli hľadať mestá ako Nové Mesto nad Váhom, ktoré mali v čase predchádzajúcich volieb hodnotu finančného zdravia na úrovni 5,95 bodu (zo 6). Takéto samosprávy prakticky už nemali „kam“ ďalej zlepšovať svoje finančné zdravie, a preto je na mieste považovať za úspech udržanie si takéhoto vysokého hodnotenia. Počiatočné a výsledné hodnoty FZ za všetky mestá (teda za roky 2018 resp. 2021) možno nájsť v tab. 13 (na konci celej kapitoly).

Ešte iným príkladom sú Zlaté Moravce, ktoré už aj za rok 2018 boli jedným z miest s najhorším finančným zdravím (figurovali na 13. mieste od konca medzi mestami). Napriek tejto skutočnosti sa dokázali stať mestom, ktoré si za uplynulé volebné obdobie pohoršilo najviac. Dostali sa tým až na koniec nášho rebríčka za rok 2021 – v najnovšom hodnotení finančného zdravia sú na poslednom 141. mieste).

Pokiaľ ide o tabuľky 7 až 9, ktoré zachytávajú „skokanov“ medzi rokmi 2018 a 2021, dodávame, že kladné hodnoty reprezentujú nárast finančného zdravia počas volebného obdobia a záporné hodnoty, naopak, jeho pokles.

Tab. 7: Zmena finančného zdravia – porovnanie hodnotenia za roky 2018 a 2021 – 10 miest s najvýznamnejším nárastom(+) resp. poklesom(-) FZ

#	Mesto	Nárast fin. zdrav. 2018 - 2021	#	Mesto	Pokles fin. zdrav. 2018 - 2021
1	Myjava	1,07	132	Nemšová	-0,45
2	Martin	0,93	133	Poprad	-0,46
3	Senica	0,83	134	Vysoké Tatry	-0,49
4	Gbely	0,54	135	Snina	-0,58
5	Modrý Kameň	0,51	136	Leopoldov	-0,58
6	Svidník	0,44	137	Lipany	-0,59
7	Kráľovský Chlmec	0,42	138	Kežmarok	-0,61
8	Spišská Nová Ves	0,30	139	Spišské Vlachy	-0,61
9	Vrútky	0,29	140	Námestovo	-0,62
10	Rimavská Sobota	0,28	141	Zlaté Moravce	-0,67

Zdroj: dáta – mestá; zber dát – Ministerstvo financií SR; metodika a prepočet – INEKO

Tab. 8: Zmena finančného zdravia – porovnanie hodnotenia za roky 2018 a 2021 – 10 mestských častí s najvýznamnejším nárastom(+) resp. poklesom(-) FZ

#	Mestská časť	Nárast fin. zdrav. 2018 - 2021	#	Mestská časť	Pokles fin. zdrav. 2018 - 2021
1	Košice - Poľov	1,22	132	Košice - Lorinčík	-0,21
2	Košice - Luník IX	0,94	133	Košice - Ťahanovce	-0,22
3	Košice - Sever	0,48	134	Košice - Sídliisko KVP	-0,22
4	Bratislava - Záhorská Bystrica	0,44	135	Košice - Myslava	-0,22
5	Košice - Krásna	0,38	136	Košice - Západ	-0,24
6	Bratislava - Petržalka	0,37	137	Bratislava - Rusovce	-0,35
7	Bratislava - Dúbravka	0,36	138	Bratislava - Podun. Biskupice	-0,55
8	Košice - Nad jazerom	0,23	139	Košice - Vyšné Opátske	-0,62
9	Bratislava - Nové Mesto	0,16	140	Bratislava - Ružinov	-0,67
10	Košice - Sídliisko Ťahanovce	0,15	141	Košice - Džungľa	-0,85

Zdroj: dáta – mestské časti; zber dát – Ministerstvo financií SR; metodika a prepočet – INEKO

Tab. 9: Zmena finančného zdravia – porovnanie hodnotenia za roky 2017 a 2021 – VÚC podľa nárastu(+) resp. poklesu(-) FZ

#	VÚC	Zmena fin. zdrav. 2017 - 2021
1	Košický	0,43
2	Trnavský	0,25
3	Banskobystrický	0,20
4	Prešovský	0,06
5	Nitriansky	-0,04
6	Bratislavský	-0,07
7	Trenčiansky	-0,10
8	Žilinský	-0,69

Zdroj: dáta – VÚC; zber dát – Ministerstvo financií SR; metodika a prepočet – INEKO

3.4. Výsledky – intenzita investovania

Radi by sme dali do pozornosti ešte jeden doplňujúci ukazovateľ s názvom „intenzita investovania“, ktorý vypovedá o objeme preinvestovaných zdrojov, a to bez ohľadu na to, či boli využité zdroje získané na základe efektívneho hospodárenia, zadĺženia sa alebo prípadne minútia rezerv. Z dôvodu, že daný ukazovateľ nedokáže rozlíšiť túto skutočnosť, nevstupuje ani do hodnotenia finančného zdravia – lídri v objeme preinvestovaných prostriedkov totiž nemusia byť zároveň najlepšími hospodármi.

Intenzita investovania presnejšie hovorí o tom, koľko zo svojich príjmov jednotlivé samosprávy v čistom preinvestovali („v čistom“ znamená, že sme investície najprv znížili o cenu majetku, ktorý predali).

Tento ukazovateľ je potrebné vnímať skôr ako zaujímavosť, ako informáciu, kde bol akou rýchlosťou zväčšovaný hmotný majetok mesta – bez jednoznačného záveru o tom, z akých zdrojov to bolo a či boli vynaložené efektívne alebo nie (to žiaľ z dostupných údajov nemožno zhodnotiť).

Každopádne, čím vyššia hodnota, tým viac kapitálové výdavky prevažovali nad kapitálovými príjmami (zjednodušene: majetok „pribúdala“). Záporná hodnota zas značí v sledovanom období deficit na kapitálovom účte (čo môže značiť riziko narastajúceho investičného dlhu).

Zoznam miest, mestských častí a VÚC s najvyššou/najnižšou intenzitou investovania možno nájsť v tab. 10 až 12.

Tab. 10: Intenzita investovania (%) – priemer za roky 2019 až 2021, 10 miest s najvyššou a najnižšou hodnotou

#	Mesto	Intenzita invest. (%) priemer 2019-2021	#	Mesto	Intenzita invest. (%) priemer 2019-2021
1	Leopoldov	29,63%	132	Tlmače	1,09%
2	Svätý Jur	26,33%	133	Sečovce	1,08%
3	Modrý Kameň	21,86%	134	Krásno nad Kysucou	0,50%
4	Bytča	21,35%	135	Komárno	0,14%
5	Kežmarok	21,05%	136	Myjava	-0,31%
6	Nová Baňa	18,21%	137	Michalovce	-0,99%
7	Stará Turá	17,64%	138	Kremnica	-1,70%
8	Brezno	16,47%	139	Banská Štiavnica	-2,32%
9	Vysoké Tatry	15,55%	140	Nesvady	-6,17%
10	Kráľovský Chlmec	14,21%	141	Revúca	-8,74%

Zdroj: dáta – mestá; zber dát – Ministerstvo financií SR; metodika a prepočet – INEKO

Tab. 11: Intenzita investovania (%) – priemer za roky 2019 až 2021, 10 mestských častí s najvyššou a najnižšou hodnotou

#	Mestská časť	Intenzita invest. (%) priemer 2019-2021	#	Mestská časť	Intenzita invest. (%) priemer 2019-2021
1	Košice - Poľov	37,31%	132	Košice - Pereš	2,50%
2	Košice - Myslava	26,60%	133	Košice - Juh	1,97%
3	Košice - Krásna	23,48%	134	Košice - Šebastovce	0,42%
4	Bratislava - Záhor. Bystrica	18,68%	135	Košice - Sever	0,12%
5	Bratislava - Jarovce	16,84%	136	Košice - Šaca	-0,06%
6	Bratislava - Čunovo	14,17%	137	Košice - Džungľa	-0,25%
7	Bratislava - Dev. Nová Ves	12,13%	138	Bratislava - Devín	-0,27%
8	Bratislava - Rača	11,79%	139	Košice - Lorinčík	-0,55%
9	Bratislava - Ružinov	11,44%	140	Košice - Košická Nová Ves	-1,86%
10	Košice - Ťahanovce	11,02%	141	Košice - Staré Mesto	-2,51%

Zdroj: dáta – mestské časti; zber dát – Ministerstvo financií SR; metodika a prepočet – INEKO

Tab. 12: Intenzita investovania (%) – priemer za roky 2019 až 2021, VÚC

#	VÚC	Intenzita invest. (%) priemer 2018-2021
1	Trenčiansky	13,44%
2	Prešovský	12,99%
3	Banskobystrický	11,32%
4	Žilinský	9,72%
5	Bratislavský	7,13%
6	Trnavský	7,07%
7	Košický	5,87%
8	Nitriansky	5,74%

Zdroj: dáta – VÚC; zber dát – Ministerstvo financií SR; metodika a prepočet – INEKO

3.5. Ukazovatele hospodárenia za všetkých 141 miest v SR

Tab. 13, časť 1/3: Finančné zdravie, dlh, bilancia bežného účtu a intenzita investovania za uplynulé volebné obdobie za všetky mestá v zoradení podľa zmeny finančného zdravia medzi rokmi 2018 a 2021^{3,4}

#	Mesto	Finančné zdravie (min=0 ... max=6)			Dlh (%)		BBÚ (%)	Intenzita invest. (%)
		2018	2021	rozdiel 2021-2018	2018	2021	priemer 2019-2021	priemer 2019-2021
1	Myjava	2,90	3,97	1,07	54,32%	42,60%	4,97%	-0,31%
2	Martin	3,94	4,87	0,93	24,12%	21,24%	8,01%	9,81%
3	Senica	4,17	5,00	0,83	24,23%	16,29%	11,02%	4,08%
4	Gbely	4,83	5,37	0,54	33,24%	10,49%	15,81%	4,66%
5	Modrý Kameň	4,56	5,07	0,51	22,45%	15,26%	8,98%	21,86%
6	Svidník	4,15	4,59	0,44	8,93%	15,40%	6,93%	3,49%
7	Kráľovský Chlmec	4,43	4,85	0,42	16,94%	21,35%	9,82%	14,21%
8	Spišská Nová Ves	4,45	4,75	0,30	24,90%	20,66%	6,21%	5,71%
9	Vrútky	4,83	5,12	0,29	14,76%	4,87%	7,83%	3,26%
10	Rimavská Sobota	4,63	4,91	0,28	28,59%	18,16%	7,38%	1,90%
11	Stupava	4,66	4,91	0,26	11,70%	19,14%	7,66%	6,83%
12	Giraltovce	4,25	4,50	0,25	19,19%	13,60%	8,08%	6,46%
13	Skalica	4,74	4,99	0,24	17,66%	9,83%	8,23%	5,07%
14	Trenčín	5,03	5,25	0,22	31,01%	22,17%	14,37%	8,70%
15	Krásno nad Kysucou	5,46	5,68	0,22	0,00%	0,00%	17,41%	0,50%
16	Sereď	5,22	5,42	0,20	8,86%	2,51%	11,64%	6,55%
17	Ilava	5,25	5,45	0,20	14,61%	9,59%	14,39%	9,06%
18	Brezová pod Bradlom	4,92	5,11	0,18	25,32%	18,91%	11,11%	2,50%
19	Žarnovica	5,14	5,33	0,18	14,37%	9,93%	12,87%	13,56%
20	Vráble	4,97	5,14	0,17	20,68%	11,31%	10,89%	3,31%
21	Nová Dubnica	4,87	5,03	0,16	26,53%	15,42%	8,69%	4,64%
22	Pezinok	5,14	5,29	0,15	7,24%	4,78%	10,27%	3,27%
23	Turzovka	5,23	5,37	0,14	18,11%	15,22%	14,11%	7,71%
24	Handlová	5,03	5,16	0,13	26,04%	15,28%	11,91%	2,76%
25	Hurbanovo	4,86	4,97	0,11	21,90%	16,24%	7,62%	3,08%
26	Liptovský Mikuláš	4,80	4,91	0,11	27,58%	17,32%	7,11%	3,17%
27	Gabčíkovo	4,51	4,62	0,11	25,89%	23,05%	4,21%	4,72%
28	Trstená	4,66	4,76	0,10	12,58%	11,40%	8,15%	6,14%
29	Stará Turá	5,38	5,48	0,10	0,00%	2,56%	12,51%	17,64%
30	Tornaľa	5,03	5,12	0,10	27,63%	21,30%	11,56%	6,41%
31	Spišská Belá	4,70	4,79	0,10	36,09%	31,93%	11,22%	5,26%
32	Krompachy	5,10	5,18	0,08	9,19%	3,90%	8,85%	2,84%
33	Dudince	4,74	4,83	0,08	42,84%	30,64%	11,15%	2,72%
34	Svit	4,94	5,01	0,08	0,27%	7,92%	7,02%	13,73%
35	Dunajská Streda	4,97	5,04	0,06	35,94%	33,66%	13,70%	10,09%
36	Trnava	5,36	5,41	0,05	15,40%	13,45%	14,35%	11,75%
37	Podolíne	5,18	5,22	0,05	0,25%	0,00%	8,40%	4,61%
38	Vranov nad Topľou	4,64	4,68	0,05	28,90%	27,14%	6,02%	3,16%
39	Veľký Šariš	4,99	5,02	0,03	14,61%	23,40%	19,12%	9,37%
40	Poltár	5,24	5,27	0,03	1,14%	17,58%	12,90%	13,61%
41	Rožňava	4,56	4,59	0,03	6,95%	10,63%	5,28%	4,54%
42	Dobšiná	4,77	4,79	0,02	10,81%	15,42%	4,42%	11,29%
43	Tvrdošín	5,85	5,86	0,02	0,00%	0,00%	18,01%	7,81%
44	Prešov	4,24	4,25	0,01	41,92%	37,37%	7,08%	8,93%
45	Partizánske	5,26	5,28	0,01	10,34%	4,81%	9,90%	6,78%
46	Hanušovce nad Topľou	4,92	4,93	0,01	16,35%	12,94%	6,06%	4,68%
47	Kolárovo	4,92	4,93	0,01	12,20%	13,94%	7,39%	2,88%
48	Hlohovec	5,43	5,44	0,00	12,90%	8,69%	13,99%	10,22%
49	Trebišov	4,62	4,62	0,00	4,98%	15,41%	2,95%	5,53%
50	Vrbové	5,00	4,99	-0,01	7,27%	15,07%	7,93%	8,60%

Poznámka: tabuľka pokračuje na ďalších stranách.

³ INEKO na základe vysvetliviek v sekcii „Metodika“ nemôže garantovať správnosť uvedených údajov.

⁴ Na konci tabuľky pripájame pri všetkých ukazovateľoch aj aritmetický priemer za všetky mestá.

Tab. 13, časť 2/3 (pokračovanie): Finančné zdravie, dlh, bilancia bežného účtu a intenzita investovania za uplynulé volebné obdobie za všetky mestá v zoradení podľa zmeny finančného zdravia medzi rokmi 2018 a 2021

#	Mesto	Finančné zdravie (min=0 ... max=6)			Dlh (%)		BBÚ (%)	Intenzita invest. (%)
		2018	2021	rozdiel 2021-2018	2018	2021	priemer 2019-2021	priemer 2019-2021
51	Tlmače	4,96	4,95	-0,01	35,86%	24,12%	10,50%	1,09%
52	Spišská Stará Ves	5,26	5,24	-0,02	5,62%	4,41%	10,18%	7,49%
53	Veľký Krtíš	4,81	4,78	-0,03	35,99%	41,88%	10,78%	4,69%
54	Fíľakovo	5,05	5,02	-0,03	18,44%	14,71%	9,25%	7,84%
55	Komárno	5,00	4,97	-0,03	11,97%	7,70%	5,40%	0,14%
56	Šamorín	5,11	5,08	-0,03	0,95%	10,47%	8,06%	8,15%
57	Sliač	5,26	5,22	-0,03	9,98%	6,01%	10,06%	4,31%
58	Nové Mesto nad Váhom	5,95	5,90	-0,04	0,00%	2,24%	19,76%	12,90%
59	Považská Bystrica	4,51	4,46	-0,05	30,65%	35,73%	4,19%	6,04%
60	Tisovec	5,10	5,05	-0,05	19,69%	11,75%	8,80%	7,97%
61	Piešťany	4,85	4,80	-0,06	21,51%	22,35%	7,78%	6,22%
62	Hnúšťa	5,22	5,16	-0,06	0,17%	2,95%	7,37%	5,57%
63	Bytča	4,88	4,82	-0,06	4,38%	19,05%	6,37%	21,35%
64	Sečovce	5,09	5,02	-0,07	9,77%	5,05%	6,47%	1,08%
65	Lučenec	5,00	4,92	-0,08	19,87%	16,84%	7,71%	6,81%
66	Nesvady	4,96	4,89	-0,08	45,03%	29,67%	10,90%	-6,17%
67	Detva	5,21	5,12	-0,08	5,92%	9,59%	14,15%	12,59%
68	Veľké Kapušany	4,87	4,79	-0,08	20,02%	13,72%	4,50%	4,13%
69	Sobrance	4,46	4,38	-0,08	34,04%	23,10%	8,51%	6,54%
70	Čadca	4,78	4,70	-0,08	28,88%	29,42%	7,45%	6,21%
71	Hriňová	5,14	5,06	-0,09	6,27%	11,19%	7,50%	8,57%
72	Bánovce nad Bebravou	5,21	5,13	-0,09	10,82%	11,91%	9,11%	4,60%
73	Holíč	4,85	4,76	-0,09	30,33%	31,00%	9,19%	11,35%
74	Bratislava (magistrát)	4,37	4,28	-0,09	51,26%	45,11%	3,45%	4,71%
75	Malacky	4,98	4,89	-0,10	22,01%	29,48%	17,70%	11,86%
76	Púchov	5,13	5,03	-0,10	26,86%	19,33%	9,39%	7,27%
77	Stropkov	5,24	5,14	-0,10	2,62%	3,82%	7,27%	4,33%
78	Krupina	5,24	5,14	-0,10	11,48%	10,25%	10,09%	5,58%
79	Čierna nad Tisou	4,71	4,61	-0,10	19,36%	25,33%	4,21%	5,11%
80	Nové Zámky	5,01	4,91	-0,10	19,82%	18,27%	8,05%	7,24%
81	Šahy	5,25	5,14	-0,11	1,34%	9,09%	8,86%	7,02%
82	Senec	5,42	5,31	-0,11	12,83%	6,93%	10,26%	2,18%
83	Levice	5,06	4,95	-0,11	6,88%	9,97%	5,70%	7,29%
84	Liptovský Hrádok	5,53	5,41	-0,12	8,62%	8,92%	14,10%	5,70%
85	Rajecké Teplice	5,54	5,40	-0,14	5,74%	10,70%	13,52%	10,69%
86	Svätý Jur	6,00	5,85	-0,15	0,00%	0,00%	16,65%	26,33%
87	Dubnica nad Váhom	5,94	5,79	-0,15	0,00%	2,24%	17,46%	11,84%
88	Medzilaborce	4,67	4,53	-0,15	4,45%	2,32%	7,76%	9,15%
89	Kremnica	5,06	4,91	-0,15	6,63%	4,23%	7,17%	-1,70%
90	Humenné	4,66	4,51	-0,15	14,44%	14,65%	7,76%	9,54%
91	Žiar nad Hronom	5,02	4,87	-0,15	32,80%	21,06%	6,95%	8,11%
92	Jelšava	4,97	4,81	-0,16	7,34%	12,02%	4,44%	3,54%
93	Stará Ľubovňa	4,97	4,81	-0,16	13,49%	28,63%	9,02%	8,09%
94	Ružomberok	5,41	5,25	-0,16	1,91%	2,71%	8,21%	6,25%
95	Bojnice	4,98	4,82	-0,17	2,42%	13,17%	6,21%	6,22%
96	Šurany	5,02	4,84	-0,18	0,06%	5,95%	3,67%	3,23%
97	Dolný Kubín	5,08	4,90	-0,18	18,33%	14,68%	6,22%	4,23%
98	Zvolen	5,39	5,20	-0,19	6,01%	3,33%	7,93%	5,16%
99	Žilina	4,84	4,65	-0,19	36,18%	24,30%	10,02%	7,18%
100	Šaštín-Stráže	4,97	4,78	-0,19	9,48%	17,40%	5,75%	8,08%

Poznámka: tabuľka pokračuje na ďalšej strane.

Tab. 13, časť 3/3 (pokračovanie): Finančné zdravie, dlh, bilancia bežného účtu a intenzita investovania za uplynulé volebné obdobie za všetky mestá v zoradení podľa zmeny finančného zdravia medzi rokmi 2018 a 2021

#	Mesto	Finančné zdravie (min=0 ... max=6)			Dlh (%)		BBÚ (%)	Intenzita invest. (%)
		2018	2021	rozdiel 2021-2018	2018	2021	priemer 2019-2021	priemer 2019-2021
101	Veľký Meder	5,18	4,98	-0,20	23,17%	15,24%	7,39%	4,45%
102	Moldava nad Bodvou	5,02	4,82	-0,20	5,19%	28,51%	8,67%	7,08%
103	Michalovce	4,97	4,77	-0,20	32,19%	26,29%	8,56%	-0,99%
104	Košice (magistrát)	4,84	4,64	-0,20	30,33%	26,37%	4,21%	1,44%
105	Gelnica	4,88	4,67	-0,21	24,02%	39,79%	9,60%	9,95%
106	Sabinov	5,26	5,05	-0,21	4,97%	10,99%	8,06%	9,02%
107	Nitra	4,85	4,62	-0,23	28,82%	24,67%	8,45%	6,46%
108	Revúca	4,88	4,65	-0,23	17,79%	19,18%	4,40%	-8,74%
109	Nováky	4,70	4,46	-0,23	31,69%	13,93%	9,22%	8,76%
110	Prievidza	4,74	4,50	-0,23	27,73%	33,84%	4,99%	8,99%
111	Turčianske Teplice	5,19	4,95	-0,24	9,28%	19,28%	8,41%	6,12%
112	Modra	5,23	4,99	-0,24	0,00%	2,49%	4,40%	2,50%
113	Banská Štiavnica	5,12	4,86	-0,25	0,34%	5,84%	2,43%	-2,32%
114	Strážske	5,93	5,67	-0,26	0,92%	2,71%	15,80%	6,10%
115	Šaľa	4,71	4,45	-0,27	23,11%	32,11%	5,84%	13,36%
116	Štúrovo	5,14	4,88	-0,27	0,00%	12,82%	6,06%	8,37%
117	Medzev	5,29	5,03	-0,27	7,17%	10,82%	6,99%	8,54%
118	Topoľčany	5,51	5,22	-0,28	0,00%	2,57%	11,02%	11,56%
119	Rajec	5,17	4,88	-0,29	15,25%	25,49%	9,19%	13,84%
120	Trenčianske Teplice	5,32	5,02	-0,30	2,12%	22,77%	10,70%	8,39%
121	Nová Baňa	5,41	5,10	-0,31	0,79%	2,92%	6,43%	18,21%
122	Turany	4,98	4,66	-0,31	2,48%	7,15%	4,48%	4,97%
123	Želiezovce	5,04	4,71	-0,33	21,00%	28,62%	7,45%	11,33%
124	Kysucké Nové Mesto	5,35	5,02	-0,33	0,00%	2,72%	3,87%	6,43%
125	Sládkovičovo	5,81	5,45	-0,36	0,00%	11,61%	14,51%	5,57%
126	Levoča	4,31	3,94	-0,37	23,86%	35,61%	6,72%	11,60%
127	Spišské Podhradie	4,50	4,13	-0,37	22,89%	28,59%	7,18%	9,55%
128	Bardejov	4,76	4,39	-0,37	27,31%	35,50%	7,91%	6,30%
129	Galanta	5,16	4,78	-0,38	7,77%	23,12%	6,17%	9,12%
130	Brezno	5,36	4,96	-0,39	17,35%	21,57%	8,42%	16,47%
131	Banská Bystrica	5,07	4,67	-0,40	12,79%	9,98%	4,62%	4,43%
132	Nemšová	5,68	5,22	-0,45	6,42%	19,21%	13,66%	7,30%
133	Poprad	5,43	4,97	-0,46	1,99%	9,02%	5,45%	6,40%
134	Vysoké Tatry	4,76	4,26	-0,49	0,00%	26,91%	5,01%	15,55%
135	Snina	5,11	4,53	-0,58	18,04%	39,82%	6,46%	14,20%
136	Leopoldov	5,88	5,29	-0,58	4,15%	42,79%	22,15%	29,63%
137	Lipany	5,02	4,43	-0,59	6,15%	19,75%	5,11%	9,32%
138	Kežmarok	5,28	4,67	-0,61	0,00%	28,44%	10,27%	21,05%
139	Spišské Vlachy	5,00	4,39	-0,61	12,74%	35,44%	3,87%	8,53%
140	Námestovo	5,72	5,10	-0,62	0,00%	0,00%	8,92%	8,61%
141	Zlaté Moravce	4,50	3,83	-0,67	27,11%	48,61%	4,48%	10,59%
priemer miest		5,00	4,93	-0,07	15,34%	16,82%	8,90%	7,38%

Zdroj: dáta – mestá; zber dát – Ministerstvo financií SR; metodika a prepočet – INEKO

3.6. Ukazovatele hospodárenia za všetky mestské časti Bratislavy a Košíc

Tab. 14: Finančné zdravie, dlh, bilancia bežného účtu a intenzita investovania za uplynulé volebné obdobie za všetky mestské časti Bratislavy a Košíc v zoradení podľa zmeny fin. zdravia medzi rokmi 2018 a 2021⁵

#	Mestská časť	Finančné zdravie (min=0 ... max=6)			Dlh (%)		BBÚ (%)	Intenzita invest. (%)
		2018	2021	rozdiel 2021-2018	2018	2021	priemer 2019-2021	priemer 2019-2021
1	Košice - Poľov	4,47	5,68	1,22	32,24%	18,55%	34,37%	37,31%
2	Košice - Luník IX	3,95	4,89	0,94	17,44%	10,87%	6,51%	5,66%
3	Košice - Sever	4,75	5,23	0,48	0,00%	0,00%	7,08%	0,12%
4	Bratislava - Záhor. Bystrica	5,11	5,55	0,44	32,30%	14,93%	18,17%	18,68%
5	Košice - Krásna	5,53	5,91	0,38	1,83%	4,97%	32,67%	23,48%
6	Bratislava - Petržalka	5,02	5,39	0,37	17,96%	10,76%	13,59%	4,90%
7	Bratislava - Dúbravka	4,84	5,20	0,36	8,30%	6,53%	8,57%	2,70%
8	Košice - Nad jazerom	5,25	5,48	0,23	0,00%	3,04%	11,76%	2,67%
9	Bratislava - Nové Mesto	5,02	5,18	0,16	0,00%	1,40%	7,02%	5,07%
10	Košice - Sídl. Ťahanovce	5,01	5,16	0,15	0,00%	4,24%	8,06%	5,39%
11	Košice - Kavečany	4,80	4,94	0,14	18,34%	4,72%	5,30%	6,12%
12	Košice - Barca	4,92	5,03	0,11	7,33%	22,22%	11,31%	7,07%
13	Bratislava - Karlova Ves	5,09	5,19	0,10	4,13%	5,73%	8,02%	4,93%
14	Bratislava - Devín	1,24	1,34	0,10	393,78%	349,53%	2,25%	-0,27%
15	Košice - Dargov. Hrdinov	5,64	5,71	0,07	0,00%	0,00%	18,06%	6,06%
16	Bratislava - Vajnory	5,32	5,38	0,06	23,98%	9,23%	12,91%	2,70%
17	Bratislava - Rača	5,31	5,36	0,05	9,08%	14,99%	13,67%	11,79%
18	Bratislava - Staré Mesto	5,10	5,14	0,03	0,00%	12,30%	9,13%	7,35%
19	Košice - Košická Nová Ves	5,73	5,73	0,00	0,00%	3,64%	15,79%	-1,86%
20	Bratislava - Dev. Nová Ves	6,00	6,00	0,00	0,00%	0,00%	21,65%	12,13%
21	Košice - Šebastovce	4,90	4,90	0,00	0,00%	0,00%	1,77%	0,42%
22	Bratislava - Jarovce	5,59	5,58	-0,01	0,00%	1,47%	13,06%	16,84%
23	Košice - Juh	4,86	4,84	-0,02	0,00%	1,60%	1,56%	1,97%
24	Bratislava - Čunovo	5,44	5,38	-0,07	0,00%	35,60%	18,23%	14,17%
25	Bratislava - Lamač	5,50	5,42	-0,08	8,21%	10,30%	13,69%	6,62%
26	Košice - Staré Mesto	4,89	4,80	-0,10	4,36%	1,44%	1,06%	-2,51%
27	Košice - Šaca	5,13	5,01	-0,12	0,00%	2,05%	5,32%	-0,06%
28	Košice - Pereš	4,75	4,59	-0,16	50,35%	57,03%	14,47%	2,50%
29	Bratislava - Vrakuňa	4,79	4,59	-0,20	11,11%	28,10%	4,02%	7,19%
30	Košice - Lorinčík	4,99	4,78	-0,21	0,00%	3,68%	1,68%	-0,55%
31	Košice - Ťahanovce	5,33	5,12	-0,22	1,20%	10,89%	9,24%	11,02%
32	Košice - Sídlisko KVP	5,06	4,84	-0,22	0,00%	3,75%	1,96%	10,89%
33	Košice - Myslava	5,96	5,74	-0,22	0,00%	4,48%	17,23%	26,60%
34	Košice - Západ	5,48	5,24	-0,24	0,00%	2,92%	9,75%	9,16%
35	Bratislava - Rusovce	5,77	5,41	-0,35	5,49%	2,61%	11,34%	7,30%
36	Bratislava - Podun. Biskupice	5,66	5,12	-0,55	0,00%	2,17%	5,15%	3,79%
37	Košice - Vyšné Opátske	6,00	5,38	-0,62	0,00%	0,00%	9,37%	9,48%
38	Bratislava - Ružinov	5,33	4,66	-0,67	3,11%	33,96%	6,44%	11,44%
39	Košice - Džungľa	5,48	4,63	-0,85	0,00%	1,47%	-3,87%	-0,25%
priemer mestských častí		5,10	5,12	0,01	16,68%	17,98%	10,44%	7,64%

Zdroj: dáta – mestské časti; zber dát – Ministerstvo financií SR; metodika a prepočet – INEKO

⁵ INEKO na základe vysvetliviek v sekcii „Metodika“ nemôže garantovať správnosť uvedených údajov.

3.7. Ukazovatele hospodárenia za všetkých 8 VÚC v SR

Tab. 15: Finančné zdravie, dlh, bilancia bežného účtu a intenzita investovania za uplynulé volebné obdobie za všetky VÚC v zoradení podľa zmeny finančného zdravia medzi rokmi 2017 a 2021⁶

#	VÚC	Finančné zdravie (min=0 ... max=6)			Dlh (%)		BBÚ (%)	Intenzita invest. (%)
		2017	2021	rozdiel 2021-2017	2017	2021	priemer 2018-2021	priemer 2018-2021
1	Košický	4,25	4,67	0,43	18,89%	30,90%	13,99%	5,87%
2	Trnavský	4,65	4,90	0,25	43,81%	38,57%	14,10%	7,07%
3	Banskobystrický	4,63	4,82	0,20	20,34%	22,87%	13,98%	11,32%
4	Prešovský	4,60	4,66	0,06	34,39%	34,59%	15,71%	12,99%
5	Nitriansky	5,02	4,99	-0,04	13,45%	9,30%	6,81%	5,74%
6	Bratislavský	4,71	4,64	-0,07	33,89%	41,40%	8,62%	7,13%
7	Trenčiansky	4,96	4,87	-0,10	35,55%	36,79%	12,86%	13,44%
8	Žilinský	4,89	4,20	-0,69	34,59%	34,55%	7,45%	9,72%
priemer VÚC		4,71	4,72	0,01	29,36%	31,12%	11,69%	9,16%

Zdroj: dáta – VÚC; zber dát – Ministerstvo financií SR; metodika a prepočet – INEKO

4. Analýza hospodárenia volených primátorov, starostov a županov podľa ich straníckej príslušnosti

4.1. Výsledky podľa volebných koalícií

Ako sme spomínali v úvode, jedným z cieľov tejto analýzy je posúdiť výsledky zvolených primátorov, starostov a županov aj podľa ich príslušnosti ku koalíciám či stranám, za ktoré kandidovali v predchádzajúcich voľbách do územnej samosprávy.

Najprv prinášame pohľad zostavený na základe koalícií – celkovo sa nám podarilo na dostupnej vzorke 2 861 samospráv identifikovať 111 rôznych koalícií či samotných strán, za ktoré úspešní kandidáti kandidovali.

Treba však dodať, že v mnohých prípadoch daná konštelácia strán nastala iba pri jedinej samospráve. Aby boli výsledky reprezentatívne, stanovili sme minimálnu požadovanú vzorku na úrovni 10 samospráv. To znamená, že aby sme danú stranu či koalíciu zahrnuli do výsledkov v rámci tejto analýzy, je potrebné, aby boli v rokoch 2017 resp. 2018 zvolení kandidáti s presne takou istou politickou podporou aspoň v prípade 10 samospráv (z celkového počtu 2 861 miest, mestských častí, obcí a VÚC, pre ktoré sme mali k dispozícii všetky potrebné údaje).

⁶ INEKO na základe vysvetliviek v sekcii „Metodika“ nemôže garantovať správnosť uvedených údajov.

Ako ukazovateľ, na základe ktorého hodnotíme, akými hospodármi boli primátori, starostovia a župani počas končiaceho volebného obdobia, sme si zvolili finančné zdravie – presnejšie jeho zmenu počas celého volebného obdobia. Táto metrika je podľa nás najkomplexnejšia a najvhodnejšia zo všetkých, ktoré sa ponúkali.

Volíme pritom aritmetický priemer – „výsledky“ každého primátora, starostu či župana preto majú rovnakú váhu bez ohľadu na počet obyvateľov jednotlivých samospráv.

Napokon, pre doplnenie pridávame ešte druhý pohľad, pri ktorom sme požadovanú vzorku sprísnilí na 25 samospráv (pre ešte reprezentatívnejšie výsledky). Vznikla tak druhá tabuľka, v ktorej už možno vidieť iba frekventovanejšie koalície, ktoré uspeli pri o niečo väčšom podiele slovenských samospráv (na rozdiel od prvej tabuľky, kde sa na prvých a posledných priečkach umiestnili niektoré „vzácnejšie“ koalície, ktoré sa vyskytli iba pri napr. 15 samosprávach v SR).

Obe tabuľky (tab. 16 a tab. 17) pripájame nižšie, a to s dôvetkom, že zachytený prevládajúci pokles finančného zdravia za uplynulé volebné obdobie nie je prekvapením, keďže samosprávy zápasili s koronakrízou a zaznamenali nielen čiastočné výpadky príjmov, ale pribudli im aj niektoré pôvodne nerozpočtované výdavky.

Aj mierne záporný výsledok teda netreba hodnotiť nevyhnutne negatívne. Síce to značí mierny pokles finančného zdravia, ale najväčšiu výpovednú hodnotu poskytuje relatívne porovnanie s ostatnými samosprávami (resp. s ostatnými množinami samospráv podľa uvedených koalícií či strán).

Upozorňujeme, že táto podkapitola a výsledné tab. 16 a 17 sú síce zamerané na volebné koalície, no to neznamená, že musia zahŕňať výlučne iba koalície. Tak ako mnohí kandidáti uspeli s podporou rôznych koalícií, veľa kandidátov zas pre zmenu uspelo buď ako nezávislých alebo s podporou jednej strany. Tab. 16 a 17 pristupujú ku všetkým možnostiam „rovnocenne“.

Pri vyššej požadovanej vzorke (aspoň 25 samospráv) dosiahli najlepší výsledok kandidáti koalície MOST - HÍD a SMK-MKP nasledovaní kandidátmi strany KDH, ktorí kandidovali prevažne samostatne (iba s podporou KDH).

Dodávame, že iba prví menovaní (koalícia MOST - HÍD a SMK-MKP) dokázali v priemere dosiahnuť v svojich samosprávach nárast finančného zdravia. Treba však zároveň dodať, že starostovia a primátori, ktorí kandidovali buď samostatne za MOST - HÍD, resp. SMK-MKP alebo v iných koalíciách, kde bola jednou zo strán MOST - HÍD alebo SMK-MKP, už neboli takí úspešní. A takých

prípadoch bolo oveľa viac v porovnaní so zriedkavou dvojkoalíciou týchto najväčších maďarských strán.

Najväčšiu početnosť mali nezávislí kandidáti, ktorí dosiahli mierne nadpriemerný výsledok v relatívnom porovnaní s ostatnými stranami či koalíciami.

Najhorší výsledok z pohľadu vývoja finančného zdravia za sledované obdobie zaznamenali kandidáti predvolebnej koalície SMER-SD a SNS.

Tab. 16: Výsledky hospodárenia zvolených kandidátov jednotlivých strán/koalícií merané pomocou priemernej zmeny skóre finančného zdravia za uplynulé volebné obdobie, požadovaná vzorka aspoň 10 zvolených primátorov/starostov/županov

Poradie	Koalícia (vzorka aspoň 10 samospráv)	Priemerná zmena FZ	Počet výskytov
1	SME RODINA - Boris Kollár	0,08	11
2	MOST - HÍD, SMK-MKP	0,07	28
3	KDH, OBYČAJNÍ ĽUDIA a nezávislé osobnosti (OĽANO), SaS	0,05	10
4	KDH	-0,03	157
5	MOST - HÍD	-0,06	123
6	MOST - HÍD, SMER-SD	-0,07	40
7	nezávislý kandidát	-0,07	1213
8	SMK-MKP	-0,11	108
9	SMER-SD	-0,11	579
10	MOST - HÍD, SMER-SD, SNS	-0,13	46
11	SNS	-0,14	161
12	SMER-SD, SNS	-0,16	142
13	SPOLU	-0,18	16
14	OBYČAJNÍ ĽUDIA a nezávislé osobnosti (OĽANO), SaS	-0,31	13

Zdroj: dáta – samosprávy; zber dát – Ministerstvo financií SR; metodika a prepočet – INEKO

Tab. 17: Výsledky hospodárenia zvolených kandidátov jednotlivých strán/koalícií merané pomocou priemernej zmeny skóre finančného zdravia za uplynulé volebné obdobie, požadovaná vzorka aspoň 25 zvolených primátorov/starostov/županov

Poradie	Koalícia (vzorka aspoň 25 samospráv)	Priemerná zmena FZ	Počet výskytov
1	MOST - HÍD, SMK-MKP	0,07	28
2	KDH	-0,03	157
3	MOST - HÍD	-0,06	123
4	MOST - HÍD, SMER-SD	-0,07	40
5	nezávislý kandidát	-0,07	1213
6	SMK-MKP	-0,11	108
7	SMER-SD	-0,11	579
8	MOST - HÍD, SMER-SD, SNS	-0,13	46
9	SNS	-0,14	161
10	SMER-SD, SNS	-0,16	142

Zdroj: dáta – samosprávy; zber dát – Ministerstvo financií SR; metodika a prepočet – INEKO

4.2. Výsledky podľa jednotlivých strán

Niektoré strany preferovali v predchádzajúcich voľbách samostatný postup, iné sa zväčša stali súčasťou rôznych širších koalícií. Túto rozdielnosť dobre reflektovala predchádzajúca podkapitola venujúca sa koalíciám.

Alternatívnym prístupom je „rozbitie“ výsledkov z predchádzajúcej časti „na drobné“. Máme tým na mysli, že v tejto podkapitole už nebudeme sledovať iba rôzne víťazné konštelácie (či už koalície alebo strany), ale pri tomto prístupe sa zameriame na výskyt jednotlivých strán pri úspešných kandidátoch bez ohľadu na to, či daný kandidát kandidoval s podporou jedinej strany, alebo menšej či väčšej koalície.

Postačí, ak niektorá strana (napr. MOST - HÍD) akokoľvek figurovala pri zvolenom kandidátovi a už výsledok danej samosprávy priradíme k štatistikám za stranu MOST - HÍD a prípadne aj k štatistikám ostatných strán, ak boli súčasťou víťaznej koalície v prípade danej samosprávy.

To znamená, že ak napr. v obci Baka bol v roku 2018 zvolený kandidát za koalíciu strán MOST – HÍD a SMK-MKP, tak zmena finančného zdravia Baky za uplynulé volebné obdobie prispeje v rámci tejto podkapitoly tak do štatistík strany MOST - HÍD, ako aj do štatistiky strany SMK-MKP.

Tento prístup poskytuje homogénnejšiu optiku a má niektoré výhody.

Po prvé, zrovnoprávňuje strany, ktoré sa rozhodli postupovať samostatne, s tými, ktoré prevažne podporovali kandidátov v rámci rôznorodých koalícií.

Napríklad kandidáti KDH často postupovali samostatne. Z celkovo 226 samospráv, v ktorých uspel kandidát KDH alebo kandidát podporený aj KDH, až v 157 prípadoch išlo o výlučnú podporu strany KDH. Iným príkladom je strana NOVA, ktorá bola celkovo 33-krát súčasťou víťaznej koalície, no z toho iba v 6 samosprávach zvíťazil výlučne jej kandidát. Ostatných 27 samospráv malo víťaza z rôznych širších koalícií, kde bola NOVA jednou zo súčastí.

Ďalšia výhoda teda spočíva aj v tom, že pri jednotlivých stranách dostaneme väčšiu vzorku (keďže stačí, aby strana figurovala aj ako akokoľvek malá súčasť širších volebných koalícií, za ktoré kandidáti do volieb išli). Aj vďaka tomu vieme zostaviť štatistiky pre strany ako NOVA či SaS, ktoré postavili málo kandidátov so svojou výlučnou podporou, no preferovali skôr účasť v koalíciách.

Zatiaľ čo rôznych víťazných konštelácií (koalícií alebo strán) sme v predchádzajúcej podkapitole identifikovali 111, jednotlivých strán, ktoré mali úspešného kandidáta aspoň v jednej samospráve, sme identifikovali 37. Z toho 18 strán uspelo v aspoň 10 samosprávach. Celkovo 11 strán v štatistike ostalo, keď sme minimálnu požadovanú vzorku stanovili na úrovni 25 samospráv.

Opäť pripájame dvojicu tabuliek na základe rôznych požadovaných minimálnych vzoriek (tab. 18 a tab. 19), a to s totožným upozornením ako pri koalíciách, že zachytený prevládajúci pokles finančného zdravia za uplynulé volebné obdobie nie je prekvapením, keďže samosprávy zápasili s koronakrízou.

Pri menšej požadovanej vzorke (10 zvolených kandidátov) došlo k rovnosti na prvom mieste medzi Demokratickou úniou (DÚ) a Zmenou zdola. Dôvodom je, že figurovali vo všetkých úspešných koalíciách spoločne, a preto zaznamenali rovnaký výsledok z pohľadu zmeny finančného zdravia v príslušných samosprávach.

Ak sa bližšie zameriame na tab. 19 zachytávajúcu vzorku aspoň 25 samospráv, najlepší výsledok dosiahli primátori, starostovia a župani, ktorí išli do volieb s podporou strán NOVA a SaS. Spolu s kandidátmi podporenými hnutím OĽaNO dokázali mierne pozdvihnúť finančné zdravie v tých samosprávach, kde „dohliadali“ nad hospodárením.

Zaujímavosťou je, že zatiaľ čo MOST - HÍD bol súčasťou „víťazného“ koaličného zoskupenia, ktoré v tab. 17 zaznamenalo najlepší výsledok (koalícia so SMK-MKP), tak po zahrnutí všetkých ostatných samospráv, kde MOST - HÍD uspel či už samostatne alebo napr. v koalíciách so SMEROM-SD, resp. v trojici MOST - HÍD, SMER-SD, SNS, môžeme vidieť, že výsledky strany MOST - HÍD sa napokon ukázali ako podpriemerné (viď tab. 19). Vysvetlenie je, že hoci kandidáti zvolení za MOST - HÍD so SMK-MKP mali nadpriemerné výsledky, stranu MOST - HÍD v celkových výsledkoch „stiahli“ dole výsledky tých kandidátov, ktorí boli zvolení za rôzne koalície s výrazne horšími štatistikami (ako napr. uvedená koalícia so SMERom-SD a SNS).

Celkovo najhoršie výsledky dosiahli primátori, starostovia a župani podporení stranami SNS a SMER-SD. V samosprávach, v ktorých boli zvolení do vedenia úradu, kleslo počas uplynulého volebného obdobia finančné zdravie najvýraznejšie – v priemere až o 0,16 resp. 0,12 bodu.

Dodávame, že strana HLAS - sociálna demokracia nie je súčasťou uvedených štatistík preto, že bola zaregistrovaná až v roku 2020 a neexistovala v čase predchádzajúcich komunálnych volieb. Zároveň však platí, že mnohí primátori a starostovia, ktorí sa k nej teraz hlásia, kandidovali v ostatných komunálnych voľbách pod hlavičkou strany SMER-SD alebo s jej podporou.

Tab. 18: Výsledky hospodárenia zvolených kandidátov jednotlivých strán merané pomocou priemernej zmeny skóre finančného zdravia za uplynulé volebné obdobie, požadovaná vzorka aspoň 10 zvolených primátorov/starostov/županov

Poradie	Strana (vzorka aspoň 10 samospráv)	Priemerná zmena FZ	Počet výskytov
1	DÚ	0,07	13
1	Zmena zdola	0,07	13
3	NOVA	0,02	33
4	SaS	0,02	65
5	OBYČAJNÍ ĽUDIA a nezávislé osobnosti (OĽANO)	0,01	58
6	SME RODINA - Boris Kollár	0,00	32
7	OKS	-0,01	12
8	KDH	-0,02	226
9	ŠANCA	-0,03	13
10	DOMA DOBRE	-0,06	14
11	SPOLU	-0,06	27
12	nezávislý kandidát	-0,07	1213
13	MOST - HÍD	-0,08	280
14	SMK-MKP	-0,08	159
15	SZS	-0,10	12
16	SMER-SD	-0,12	847
17	STRANA MODERNÉHO SLOVENSKA (SMS)	-0,15	15
18	SNS	-0,16	397

Zdroj: dáta – samosprávy; zber dát – Ministerstvo financií SR; metodika a prepočet – INEKO

Tab. 19: Výsledky hospodárenia zvolených kandidátov jednotlivých strán merané pomocou priemernej zmeny skóre finančného zdravia za uplynulé volebné obdobie, požadovaná vzorka aspoň 25 zvolených primátorov/starostov/županov

Poradie	Strana (vzorka aspoň 25 samospráv)	Priemerná zmena FZ	Počet výskytov
1	NOVA	0,02	33
2	SaS	0,02	65
3	OBYČAJNÍ ĽUDIA a nezávislé osobnosti (OĽANO)	0,01	58
4	SME RODINA - Boris Kollár	0,00	32
5	KDH	-0,02	226
6	SPOLU	-0,06	27
7	nezávislý kandidát	-0,07	1213
8	MOST - HÍD	-0,08	280
9	SMK-MKP	-0,08	159
10	SMER-SD	-0,12	847
11	SNS	-0,16	397

Zdroj: dáta – samosprávy; zber dát – Ministerstvo financií SR; metodika a prepočet – INEKO

5. Metodika

5.1. Monitorovanie hospodárenia miest, obcí a VÚC v SR

Celý projekt monitorovania hospodárenia miest, obcí a VÚC v SR realizuje INEKO od roku 2012. Jednou z jeho hlavných súčastí je prevádzkovanie internetového portálu o hospodárení samospráv www.hospodarenieobci.sk, ktorý obsahuje úplnú databázu obcí a VÚC v SR spolu s údajmi o plnení vybraných ukazovateľov ako napr. celková výška dlhu, dlhová služba, bilancia bežného účtu, záväzky po lehote splatnosti či záväzky viac ako 60 dní po splatnosti.

Návštevník portálu má možnosť zobraziť si celkovo 15 indikátorov finančnej stability, ktoré sú zostavené zo 17 vstupných finančných ukazovateľov. Tieto údaje sa, podľa ich dostupnosti, nachádzajú na portáli za obdobie rokov 2006 až 2021 a je možné si ich prehľadne zobraziť v tabuľkovej a grafickej podobe vrátane možnosti porovnávania viacerých obcí či VÚC a zobrazenia časových radov.

Na základe vlastnej metodiky zostavujeme z jednotlivých indikátorov aj hodnotenie finančného zdravia obcí a VÚC. Toto hodnotenie pozostáva z piatich parciálnych skóre za rôzne oblasti a ich skombinovaním vzniká výsledná celková bodová hodnota finančného zdravia, ku ktorej tiež prislúcha slovná interpretácia.

Od roku 2020 sme portál vylepšili a rozšírili o ďalšie rozsiahle datasety. Okrem technických vylepšení portálu sme začali zverejňovať aj značne rozšírenú sadu údajov - medzi novšie pridané údaje patrí detailné rozdelenie príjmov a výdavkov za všetky samosprávy, a to podľa ich ekonomickej, typovej či zdrojovej klasifikácie. Návštevník portálu si tak presne môže pozrieť, aká časť príjmov samospráv pochádza z daní a aká napr. z podnikania či prenájmu majetku, a tieto údaje porovnať s priemerom za všetky samosprávy daného typu.

K dispozícii sú tiež údaje o rozpočtových, príspevkových a dcérskych organizáciách, ktoré patria pod dané samosprávy. Každý návštevník portálu si môže pozrieť viaceré zaujímavé účtovné údaje o každej z týchto organizácií, medzi ktoré patria napríklad základné školy či domovy sociálnych služieb. Tieto údaje, ktoré sme na portál pridali po prvýkrát v roku 2020, do hodnotenia finančného zdravia samospráv nevstupujú.

Údaje o hospodárení obcí a VÚC získavame od Ministerstva financií SR (MF SR) na základe zákona o slobodnom prístupe k informáciám. Ide o údaje, ktoré ministerstvo získava prostredníctvom povinného pravidelného výkazníctva od samotných samospráv, pričom za každú samosprávu údaje vyplňajú poverení zástupcovia (typicky zamestnanci ekonomických oddelení).

Iba sčasti ide o ukazovatele, ktorých plnenie je sledované podľa zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy. Nad rámec toho preberáme aj ďalšie ukazovatele, ktoré v tomto zákone spomenuté nie sú, no my ich považujeme za užitočné pri hodnotení finančného zdravia samospráv. Nad rámec týchto údajov môžu zástupcovia obcí, miest a VÚC v prípade záujmu doplniť na portál aj svoj vlastný komentár k hospodáreniu ich samosprávy – takto možno zobrazované údaje doplniť aj o sprievodný text.

Cieľom projektu je zlepšiť informovanosť občanov o finančnej stabilite obcí, miest a VÚC a prispieť tak k zvýšeniu tlaku občanov na zlepšovanie ich hospodárenia. Snahou INEKO je podpora stability verejných financií ako celku. Databázu údajov plánujeme pravidelne aktualizovať aj v budúcnosti (keď budú dostupné údaje za ďalšie roky).

5.2. Metodika – zákonné kritériá

Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy definuje v § 17 dve podmienky, ktoré obec (VÚC) musí súčasne splniť, aby mala možnosť prijať návratné zdroje financovania na plnenie svojich úloh:

1. celková suma dlhu obce (VÚC) neprekročí 60 % skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka,
2. suma ročných splátok návratných zdrojov financovania (splátky úrokov a istiny, t.j. dlhová služba obce) neprekročí 25 % skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka.

Poznámka: Do celkovej sumy dlhu obce (resp. VÚC) sa podľa definície v zákone nezapočítavajú napr. záväzky prijaté na zabezpečenie predfinancovania eurofondových projektov⁷, úvery od ŠFRB (Štátny fond rozvoja bývania)⁸, či záväzky z úverov poskytnutých z bývalých štátnych fondov. Pokiaľ ide o výdavky na splácanie istiny a úrokových splátok, pri nich sa zas nemá započítavať ich jednorazové predčasné splatenie.

Vyššie uvedené podmienky slúžia na posúdenie, či samospráva má nárok vziať si ďalší úver. Okrem týchto podmienok sú v zákone stanovené aj sankcie pre prípad už existujúceho nadmerného zadlženia – ide o obdobu tzv. dlhovej brzdy, ktorá platí pre celú verejnú správu. Prvé sankčné pásmo dlhovej brzdy samospráv začína už pri zadlžení na úrovni 50 % – nad touto úrovňou musí samospráva zatiaľ iba zdôvodniť výšku dlhu, navrhnúť prvé opatrenia na jeho zníženie a následne túto skutočnosť písomne oznámiť ministerstvu financií. Ak dlh prevyšuje aj hranicu 58 %, musí navyše samospráva rozpočet upraviť tak, aby bol prebytkový. Pri zadlžení nad hranicou 60 % k tomu všetkému ešte samospráve hrozí aj pokuta vo výške 5 % zo sumy dlhu prevyšujúcej túto hranicu⁹.

⁷ Údaje o záväzkoch prijatých na zabezpečenie predfinancovania eurofondov sú k dispozícii až od roku 2012 – preto evidujeme dlh očistený o spomenutú časť záväzkov až od daného roku.

⁸ Do konca roka 2020 platila legislatíva, podľa ktorej úvery od ŠFRB (na obstaranie obecných nájomných bytov) nemali byť započítané do dlhu vo výške splátok úveru, ktorých úhrada bola zahrnutá v cene ročného nájomného za obecné nájomné byty. Inak povedané, úvery od ŠFRB vo výške splátok úveru, ktorých úhrada nebola zahrnutá v cene ročného nájomného, do dlhu započítané byť mali. Od začiatku roka 2021 však začala platiť legislatíva, podľa ktorej sa už úvery od ŠFRB do dlhu nezapočítavajú vôbec.

⁹ Všetky detaily týkajúce sa tzv. dlhovej brzdy pre samosprávy možno nájsť v § 17 Zákona č. 583/2004 Z. z. (odseky 9 až 13) a v Čl. 6 Ústavného zákona č. 493/2011 Z. z.

V § 19 sú potom definované ďalšie dve podmienky, ktoré obec musí spĺňať; v opačnom prípade, ak súčasne neplní obe podmienky, má povinnosť oznámiť bezodkladne túto skutočnosť ministerstvu financií a starosta je povinný vypracovať do 15 dní návrh na zavedenie ozdravného režimu, ktorý tvorí návrh ozdravného rozpočtu a návrh opatrení na stabilizáciu rozpočtového hospodárenia vrátane časového harmonogramu splácania záväzkov (ozdravný režim predchádza nútenej správe). Ide o nasledovné podmienky:

1. celková výška záväzkov obce po lehote splatnosti nepresiahne 15 % skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka,
2. obec nemá neuhradený niektorý uznaný záväzok po 60 dňoch odo dňa jeho splatnosti.

5.3. Metodika – celkový dlh

Údaje o celkovom dlhu obcí (VÚC) preberáme počnúc rokom 2012 priamo od MF SR. Jedná sa o tzv. "zákonné kritérium", teda dlh podľa § 17 Zákona 583/2004 Z. z. (nezapočítavajú sa niektoré záväzky, ktoré sme vymenovali v poznámke v časti analýzy 5.1.; inak sú však zahrnuté všetky ostatné záväzky, ktoré samospráva má). Dlh je vždy uvádzaný v pomere k bežným príjmom za predchádzajúci rok.

Pred rokom 2012 MF SR neposkytovalo presne vypočítané údaje o dlhu podľa zákonného kritéria, ale iba niektoré čiastkové údaje vypovedajúce o zadlžení samospráv. Za roky 2006 až 2011 nám boli poskytnuté údaje, ktoré umožnili vyčíslíť celkovú veľkosť zadlżenia obce (VÚC), no nezískali sme všetky údaje potrebné pre očistenie tohto dlhu tak, aby ho bolo možné stotožniť so zákonným kritériom (chýbali najmä údaje o záväzkoch z návratných zdrojov financovania prijatých na zabezpečenie predfinancovania eurofondových projektov). Preto sme celkový dlh obcí (VÚC) za roky 2006 až 2011 aproximovali na základe dostupných údajov podľa vzorca: (bankové úvery a výpomoci + dlhodobé záväzky – všetky úvery od ŠFRB) / (bežné príjmy za predchádzajúci rok).

Upozornenie: Zdôrazňujeme, že všetky potrebné údaje na výpočet dlhu podľa zákona sú k dispozícii až od roku 2012. Za skoršie roky (2006 až 2011) dlh nebolo možné očistiť napr. o záväzky prijaté na zabezpečenie predfinancovania eurofondov. Z toho vyplýva, že údaje za roky 2006 až 2011 nie je možné priamo porovnávať s údajmi od roku 2012, keďže sa nezanedbateľným spôsobom zmenil spôsob výpočtu dlhu.

Upozornenie: K zmene v údajoch o dlhu došlo aj medzi rokmi 2016 a 2017. Od roku 2017 (vrátane) začali údaje poskytované MF SR (dlh podľa zákonného kritéria) obsahovať aj niektoré záväzky, ktoré predtým v poskytovaných údajoch zahrnuté neboli. Ide napr. o položky: ostatné nebankové pôžičky, návratné finančné výpomoci prijaté od subjektov verejnej správy a najmä o časť úverov od ŠFRB – vo výške splátok úveru, ktorých úhrada nie je zahrnutá v cene ročného nájomného za obecné nájomné byty. Zahrnutie týchto položiek sme uvítali, keďže ide o spresnenie metodiky zo strany ministerstva. Je však potrebné dodať, že ich zahrnutie zároveň znižuje porovnateľnosť údajov o celkovom dlhu podľa zákonného kritéria medzi rokmi 2016 a 2017.

Upozornenie: INEKO nemôže garantovať, že sa údaje získané od MF SR zhodujú s údajmi, ktoré obce (VÚC) uvádzajú vo svojom účtovníctve.

Upozornenie: Nie je možné vylúčiť, že niektoré obce (VÚC) svoje dlhy skrývajú napríklad ich prenesením na podriadené organizácie, dcérske spoločnosti či iné súkromné spoločnosti (napr. cez obdobu PPP projektov). Občanom zaujímavým sa o komplexné informácie preto odporúčame vypýtať si údaje o dlhoch dcérskych spoločností priamo od príslušnej obce či VÚC.

5.4. Metodika pre výpočet skóre finančného zdravia

INEKO vytvorilo v záujme zlepšenia možnosti hodnotenia finančnej stability obcí a VÚC vlastnú metodiku, na základe ktorej je možné každej obci či VÚC priradiť skóre, ktoré v sebe sumarizuje najdôležitejšie ukazovatele hospodárenia samosprávy a jeho cieľom je čo najlepšie odzrkadľovať finančné zdravie danej obce alebo VÚC.

V prvom kole sa pre každé mesto, obec či VÚC vypočíta parciálne skóre za každú z piatich hlavných sledovaných oblastí – celkový dlh, dlhovú službu, bilanciu bežného účtu, záväzky po lehote splatnosti a záväzky aspoň 60 dní po splatnosti. Celkové skóre opisujúce finančné zdravie VÚC následne vzniká ako vážený priemer získaných parciálnych skóre za päť uvedených oblastí. Uvedená metodika výpočtu parciálnych skóre a výsledného skóre je zhodná s metodikou použitou na portáli.

Upozornenie: Do 6.10.2017 boli súčasťou celkového skóre základná bilancia a okamžitá likvidita. V uvedenom dátume došlo k úprave metodiky, pri ktorej nahradila základnú bilanciu bilancia bežného účtu a okamžitú likviditu sme vymenili za záväzky po lehote splatnosti. Zároveň došlo k úprave váh jednotlivých parciálnych skóre v rámci celkového skóre. Cieľom tejto zmeny bolo zlepšiť výpovednú hodnotu hodnotenia tak, aby pokiaľ možno čo najlepšie poskytovalo obraz o finančnej kondícii samospráv. Pre úplnosť dodávame, že nová metodika je od 6.10.2017 aplikovaná aj na všetky staršie údaje, ktoré sú zobrazované na portáli.

Ak je celkový dlh samosprávy za rok 2021 na úrovni 0 %, je jej pridelené skóre +6. S rastúcim dlhom pridelené skóre, vzhľadom na rastúce riziko pre samosprávu, lineárne klesá. Pri dlhu na úrovni 60 % je skóre rovné +3 (stred škály) a pri hodnote rovnej alebo vyššej ako 120 % je pridelené najnižšie možné skóre, teda 0.

Skóre za dlhovú službu sa počíta v dvoch krokoch. V prvom kroku sa vypočíta vážený priemer hodnôt dlhovej služby za najnovší dostupný rok (2021) a tri roky, ktoré mu predchádzali (2020, 2019, 2018)¹⁰, s váhami postupne 4, 3, 2 a 1. Ak nie je údaj za niektorý z týchto rokov dostupný, príslušný rok sa neberie do úvahy. Ak je takto vypočítaná dlhová služba samosprávy za všetky roky na úrovni 0 %, je tejto samospráve pridelené skóre +6. S rastúcou dlhovou službou pridelené skóre, vzhľadom na rastúce riziko pre samosprávu, lineárne klesá. Pri dlhovej službe na úrovni 25 % je skóre rovné +3 a pri hodnote rovnej alebo vyššej ako 50 % je pridelené skóre 0.

Skóre za bilanciu bežného účtu sa taktiež počíta v dvoch krokoch. V prvom kroku sa vypočíta vážený priemer hodnôt bilancie bežného účtu za najnovší dostupný rok (2021) a tri roky, ktoré mu predchádzali (2020, 2019, 2018), s váhami postupne 4, 3, 2 a 1. Ak nie je údaj za niektorý z týchto rokov dostupný, príslušný rok sa neberie do úvahy. V druhom kroku sa pre takúto priemernú hodnotu bilancie bežného účtu vypočíta príslušné skóre v intervale 0 až +6 tak, že ak je priemerná bilancia bežného účtu samosprávy za obdobie rokov 2018 až 2021 na úrovni nižšej alebo rovnej ako -10 %, je jej pridelené skóre 0. So zlepšujúcou sa bilanciou bežného účtu pridelené skóre, vzhľadom na klesajúce riziko pre samosprávu, lineárne rastie. Pri bilancii na úrovni 5 % je skóre rovné +3 a pri hodnote rovnej alebo vyššej ako +20 % je pridelené skóre +6.

Inak povedané, ak je bilancia bežného účtu „dlhodobá“ vyššia ako +5 %, samospráva získava skóre v hornej polovici škály medzi +3 a +6 (podľa

¹⁰ Zahnutie viacerých rokov do výpočtu napomáha eliminovať riziko, že by niektoré obce/VÚC dosiahli horší výsledok v dôsledku prípadného zarátania predčasného jednorazového splatenia dlhu napr. počas roku 2021.

dosiahnutého výsledku). V opačnom prípade je pridelené skóre v spodnej polovici škály (medzi 0 a +3).

V prípade záväzkov po lehote splatnosti sa počíta najprv skóre za jednotlivé roky, a to tak, že ak je výška záväzkov samosprávy po lehote splatnosti presne na úrovni 0 eur resp. 0 %, je tejto samospráve za daný rok pridelené skóre +6. Ak sú tieto záväzky na úrovni 15 %, skóre je rovné +3 a ak sú nad 30 % bežných príjmov predchádzajúceho roka, samospráve prideliť skóre 0. Následne, skóre za záväzky po lehote splatnosti sa za celé obdobie počíta ako vážený priemer skóre indikátora záväzky po lehote splatnosti za najnovší dostupný rok (2021) a tri roky, ktoré mu predchádzali (2020, 2019, 2018), s váhami postupne 4, 3, 2 a 1. Ak nie je skóre za niektoré z týchto rokov dostupné, príslušný rok sa neberie do úvahy.

Pri záväzkoch aspoň 60 dní po splatnosti je postup totožný okrem jediného rozdielu, ktorým je pridelovanie skóre za jednotlivé roky podľa dosiahnutej hodnoty záväzkov. Konkrétne, ak je výška záväzkov samosprávy aspoň 60 dní po splatnosti presne na úrovni 0 eur resp. 0 %, je tejto samospráve za daný rok pridelené skóre +6. Ak výška týchto záväzkov v pomere k príjmom predstavuje hodnotu medzi 0 % a 3 %, pridelené je skóre medzi +3 a 0 (lineárne), pričom ak je hodnota záväzkov na úrovni rovnej alebo vyššej ako 3 %, skóre je 0.

Napokon, výsledné celkové skóre opisujúce finančné zdravie miest vzniká ako vážený priemer získaných 5 parciálnych skóre s použitím váh 30 %, 10 %, 30 %, 15 % a 15 % (postupne pre celkový dlh, dlhovú službu, bilanciú bežného účtu, záväzky po lehote splatnosti a záväzky aspoň 60 dní po splatnosti).

Na základe vytvorenej metodiky môžu samosprávy dosahovať skóre na intervale 0 až +6, kde hodnoty nad +3 naznačujú, že samospráva je prevažne zdravá, pričom jej finančnú stabilitu opisuje práve dosiahnuté skóre (čím vyššie skóre, tým lepší výsledok pre samosprávu). Naopak, ak je skóre v spodnej polovici škály medzi 0 a +3, samospráva má problém s finančnou stabilitou a pravdepodobne aj s plnením zákonných kritérií.

Analýzu vypracoval:

Matej Tunega
analytik INEKO
obce@ineko.sk